

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/204903,TEKST-AUDIO-20-sierpnia-1959-roku-rozformowano-Wojskowy-Korpus-Gorniczy.html>
01.03.2026, 04:43

[TEKST + AUDIO] 20 sierpnia 1959 roku rozformowano Wojskowy Korpus Górniczy

Formacja wojskowej służby zastępczej została utworzona w 1949 r., a zlikwidowana po 10 latach istnienia. Służba ta miała charakter pracy przymusowej. Kierowano do niej młodych mężczyzn, których uznawano za przeciwników politycznych, niebezpiecznych dla wprowadzanego ustroju komunistycznego w Polsce.

19.08.2024

Geneza i funkcjonowanie Wojskowego Korpusu Górniczego

Po II wojnie światowej na Śląsku odczuwalny był brak siły roboczej w górnictwie. Brak wykwalifikowanych kadr wpłynął znacząco na obniżenie wydobywania węgla. Władze komunistyczne próbowały początkowo uzupełnić te braki kierowaniem do pracy więźniów kryminalnych i niemieckich jeńców wojennych. Następnie komuniści ogłosili możliwość dobrowolnego wstępowania do batalionów górniczych. Odzew był dość niewielki i władze sięgnęły po systemowe rozwiązania. Wojskowe Bataliony Pracy zostały utworzone jako specjalna formacja wojskowa w 1949 r. i miały za zadanie rekrutować młodych mężczyzn do pracy w kopalniach węgla, rud metali oraz innych surowców mineralnych.

5 sierpnia 1949 r. generał Edward Ochab wydał rozkaz nr 036/GZPW dotyczący skierowania dodatkowych 4 tysięcy poborowych bez przeszkolenia i bez broni do wytypowanych kopalni. Pierwsze cztery bataliony utworzono 15 października 1949 r. Na wiosnę 1950 r. było ich już dziesięć, były podporządkowane dowództwu Okręgu Wojskowego w Krakowie. W następnych latach tworzone kolejne bataliony, ich liczba przekraczała dwieście.

Początkowo korpus był formacją przymusową, w której służba zastępowała zasadniczą służbę wojskową. Rekrutowani byli głównie młodzi mężczyźni z małych miejscowości i wsi, którzy bez wcześniejszego doświadczenia w górnictwie, zostali skierowani do ciężkiej pracy pod ziemią. Praca w korpusie była niebezpieczna i wyczerpująca, a warunki bytowe górników były trudne. Pomimo tego, korpus szybko stał się znaczącą siłą w polskim górnictwie, przyczyniając się do wzrostu wydobywania surowców.

W październiku 1955 r. na mocy uchwały Prezydium Rady Ministrów Nr 815 utworzono Wojskowy Korpus Górniczy. Zachował on kadrę, strukturę organizacyjną i stany osobowe batalionów pracy. Jednak zaprzestano nazywać służbę w nich zastępczą służbą wojskową. Od dnia 1 stycznia 1956 r. jednostki podporządkowane Wojskowemu Korpusowi Górniczemu zaczęto określać jako Wojskowe Bataliony Górnicze.

Żołnierze batalionów górniczych byli zatrudnieni w 60 kopalniach Dolnego i Górnego Śląska oraz zachodniej Małopolski. W szczytowym okresie w 1956 r. w WKG znajdowało się około 35 tys. żołnierzy. Łącznie w latach 1949-59, służbę w nich odbyło ponad 120 tysięcy żołnierzy. Szacuje się, że około 1000 z nich zginęło.

Rozformowanie Wojskowego Korpusu Górniczego

20 sierpnia 1959 r. Minister Obrony Narodowej rozkazem Nr 010/Org nakazał rozformować do 30 grudnia 1959 r. Dowództwo Wojskowego Korpusu Górniczego oraz ostatni 6 Wojskowy Batalion

Górnicy.

Rozformowanie Korpusu Górniczego w 1959 r. stanowiło ważny etap w historii Polski Ludowej. Korpus Górniczy, który stał się system przymusowej pracy w górnictwie, budził coraz większy sprzeciw społeczny.

Po drugie, zmiany na szczytach władzy w Polsce, które miały miejsce po śmierci Stalina w 1953 r., doprowadziły do odwilży politycznej i stopniowego odchodzenia od najbardziej represyjnych metod zarządzania gospodarką i społeczeństwem. Komuniści zaczęły dostrzegać, że efektywność pracy w górnictwie nie może być osiągnięta poprzez przymus i wojskowy styl zarządzania.

W 2022 r. IPN wydał książkę Tomasza Leszkowicza, [Spadkobiercy Mieszka, Kościuszki i Świerczewskiego. Ludowe Wojsko Polskie jako instytucja polityki pamięci historycznej.](#)

Autor w książce pt. „Spadkobiercy Mieszka, Kościuszki i Świerczewskiego. Ludowe Wojsko Polskie jako instytucja polityki pamięci historycznej” przygląda się ponad 45. latom funkcjonowania sił zbrojnych podporządkowanych komunistom. Rekonstruuje metody kształtowania wyobrażeń o narodowej przeszłości i pokazuje, jak Główny Zarząd Polityczny WP zawłaszczwał narodowe tradycje.

TOMASZ LESZKOWICZ

SPADKOBIERCY MIESZKA, KOŚCIUSZKI I ŚWIERCZEWSKIEGO

MONOGRAFIE

LUDOWE WOJSKO POLSKIE JAKO INSTYTUCJA
POLITYKI PAMIĘCI HISTORYCZNEJ

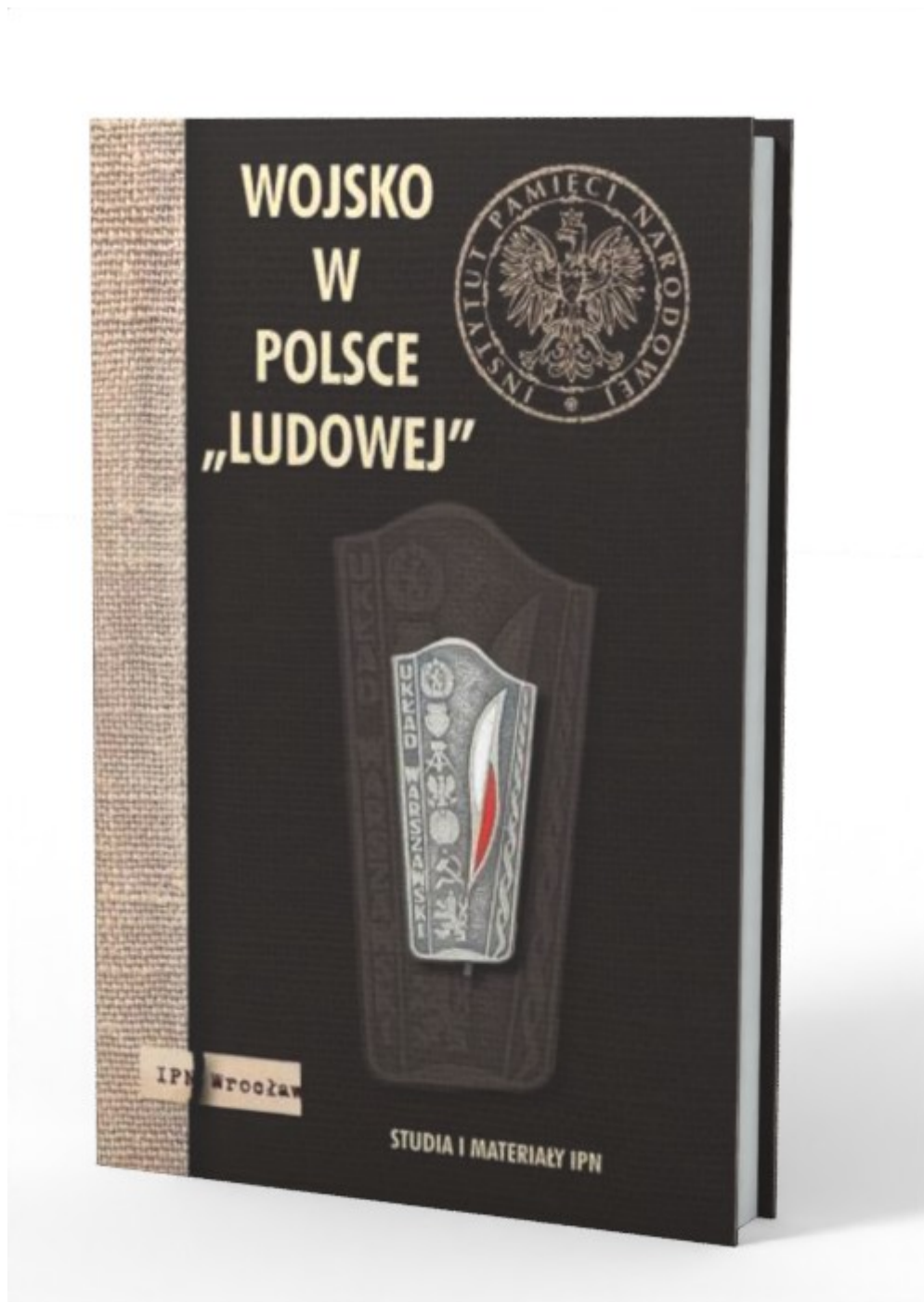
W 2022 r. IPN wydał publikację pt. [Historiografia wojskowa w PRL. Zagadnienia wybrane](#), pod red. Przemysława Benkena.

W tomie studiów poruszono szereg zagadnień związanych z rozwojem historiografii wojskowej w okresie PRL. Analizie poddano wybrane struktury organizacyjne i kierunki badań, jak też opisano interesujące studia przypadków. Wskazano na istniejące w okresie PRL ograniczenia i znaczenie propagandy dla prowadzenia badań w tytułowym zakresie, jak również postawy uczonych funkcjonujących w ramach systemu społeczno-politycznego, w którym polsko-sowieckie braterstwo broni i sojusz z Moskwą uważano za najwyższą wartość.

HISTORIOGRAFIA WOJSKOWA W PRL ZAGADNIENIA WYBRANE

Ludowe Wojsko Polskie stanowi przedmiot badań naukowych Instytutu Pamięci Narodowej. W 2014 r. IPN wydał książkę pt. [Wojsko w Polsce „ludowej”](#). [Studia i materiały IPN](#), pod red. Roberta Klementowskiego, Joanny Nowosielskiej-Sobel, Pawła Piotrowskiego i Grzegorza Straucholda.

Zachęcamy również do zapoznania się z materiałami audio-wideo, artykułami naukowymi znajdującymi się w portalu przystanekhistoria.pl i na innych stronach IPN:

- IPNtv: [Ludowe Wojsko \(NIE\)Polskie - Tajemnice bezpieczeństwa](#)
- IPNtv: [Czy istniało Ludowe Wojsko Polskie - Podcast: Ekspres czytelnicy IPN](#)
- IPNtv: [Ludowe Wojsko Polskie jako instytucja polityki pamięci historycznej - cykl Kulisy historii odc. 126](#)
- IPNtv: [Polskojęzyczna armia Stalina - Przystanek Historia odc. 49](#)
- IPNtv: [Wojsko PRL-u - nieludowe, niepolskie - Przystanek Historia odc. 50](#)
- [Zakładka tematyczna na portalu przystanek historia - LWP](#)

AUDIO: dr Sebastian Rosenbaum (OBBH Katowice) - Rozformowanie Wojskowego Korpusu Górniczego

Aby zobaczyć odtworzyć włącz JavaScript

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Centrala

X

Pliki do pobrania

[dr Sebastian Rosenbaum \(OBBH Katowice\) - Rozformowanie Wojskowego Korpusu Górniczego \(mp3, 8.32 MB\)](#)

[dr Sebastian Rosenbaum \(OBBH Katowice\) - Rozformowanie Wojskowego Korpusu Górniczego \(wav, 61.09 MB\)](#)
